

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛІСТИКА

ГРЕСЬ Ю. О.,
асистент кафедри криміналістики
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 343.985 (477)

ТЕХНОЛОГІЯ І ТАКТИКА ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ЕКСПЕРТИЗИ

У статті розглядаються питання визначення тактичного та технологічного аспектів підготовки та проведення такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи. Автором досліджуються питання сутності цієї слідчої (розшукової) дії, її зв'язок з призначенням експертизи. Також у статті розглянуто питання співвідношення понять «криміналістичні технології», «слідчі технології» та «експертні технології».

Ключові слова: *слідчі (розшукові) дії, тактика слідчих (розшукових) дій, технологія слідчих (розшукових) дій, криміналістичні технології, експертні технології, слідчі технології, технологічний аспект, тактичний аспект, судова експертиза, отримання зразків для експертизи.*

В статье рассматриваются вопросы определения тактического и технологического аспектов подготовки и проведения такого следственного (розыскного) действия, как получение образцов для экспертизы. Автором исследуются вопросы сущности данного следственного (розыскного) действия, его связь с назначением экспертизы. Также в статье рассмотрены вопросы соотношения понятий «криминалистические технологии», «следственные технологии» и «экспертные технологии».

Ключевые слова: *следственные (розыскные) действия, тактика следственных (розыскных) действий, технология следственных (розыскных) действий, криминалистические технологии, экспертные технологии, следственные технологии, технологический аспект, тактический аспект, судебная экспертиза, получение образцов для экспертизы.*

The article deals with the definition of tactical and technological aspects of the preparation and conduct of such investigative (investigative) acts as obtaining samples for examination. The author investigates the essence of investigative questions (investigative) action, its connection with the appointment of expertise. Also in the article questions the relation of concepts “forensic technology”, “investigative technology” and “technology expert”.

Key words: *investigation (investigative) actions of investigative tactics (search) actions of investigative technology (search) operations, forensic technology, expert technology, investigative techniques, technological aspect, tactical aspect, forensics, obtaining samples for examination.*

Вступ. Досягнення мети будь-якого кримінального провадження – швидке, повне та неупереджене розслідування, а також притягнення винного до відповідальності – вимагає від слідчого застосування широкого комплексу слідчих (розшукових) дій, вичерпний пе-

релік яких передбачений у Кримінальному процесуальному кодексі України. Досить часто встановлення істотних для розслідування фактів вимагає від слідчого застосування знань, які виходять за межі його компетенції. Однією із форм таких спеціальних знань є експертна діяльність. Надійність результатів судової експертизи, які можуть бути визнані доказами у кримінальному провадженні, багато в чому залежить від ретельності підготовки з її призначення. Підготовка проведення експертизи складається з кількох етапів, визначальними з яких є збирання необхідних матеріалів, визначення предмета і завдань цієї експертизи, формування питань експерту, вибір експертної установи або конкретного експерта, процесуальне оформлення експертизи постановою (ухвалою) [1, с. 347]. Збирання зразків, які необхідні для проведення експертизи, може здійснюватися у ході таких слідчих (розшукових) дій, як огляд, обшук, огляд та виїмка кореспонденції або ж шляхом відібрання їх у конкретної особи. В останньому випадку виникає необхідність проведення такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи, передбаченої ст. 245 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України).

Постановка завдання. Метою статті є визначення технологічного та тактичного аспектів такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи, побудова її технологічної моделі та з'ясування співвідношення понять «криміналістичні технології», «слідчі технології» та «експертні технології».

Результати дослідження. Питання розробки рекомендацій з організації, планування та проведення слідчих (розшукових) дій, а також тактичних прийомів та їх комплексів, що застосовуються у ході здійснення цих слідчих (розшукових) дій, розробляється в рамках такого розділу науки криміналістики, як криміналістична тактика. Слід зазначити, що на сьогоднішній день в криміналістичній літературі існують різні позиції щодо визначення місця та значення такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи. Так, більшість вчених розглядають цю слідчу (розшукову) дію як складову етапу підготовки до призначення та проведення експертизи, що спрямована на забезпечення належних умов проведення експертизи [2, с. 180–181; 3, с. 201–202; 4, с. 355; 5, с. 477; 6, с. 277–278; 7, с. 108; 8, с. 418–419; 9, с. 403–404]. О.В. Грінченко навіть пропонує розглядати отримання зразків для експертизи не як самостійну слідчу (розшукову) дію, а як складову частину проведення експертизи, якій вона безпосередньо передує [10, с. 338]. О.В. Волохова, М.М. Єгоров, М.В. Жижина пропонують виключити отримання зразків для експертизи із переліку слідчих (розшукових) дій, мотивуючи це тим, що у ході його проведення слідчий не отримує ніяких нових доказів [11, с. 233]. Проте деякі автори все ж таки пропонують традиційно виділяти тактичні рекомендації з організації та проведення отримання зразків для експертизи [12, с. 386–391; 13, с. 239–245; 14, с. 324–327]. Л.Я. Драпкін наголошує на процедурному характері цієї слідчої (розшукової) дії, акцентуючи увагу на особливостях послідовного порядку виконання певних дій при проведенні отримання зразків для експертизи [15]. Інші науковці поряд з тактикою визначають ще й технологію проведення отримання зразків для експертизи. Так, Р.С. Белкін для позначення параграфу, присвяченого дослідженню цієї слідчої (розшукової) дії, яка у кримінально-процесуальному законодавстві Радянського Союзу мала назву «одержання зразків для експертного дослідження», використовує поняття «технологія» замість терміна «тактика» [16, с. 669–674]. М.І. Єнікеев, В.О. Образцов та В.Є. Емінов у своєму навчальному посібнику, що має назву «Слідчі дії: психологія, тактика, технологія», серед переліку слідчих дій, до яких застосовуються вказані положення, визначають і таку, як отримання зразків для порівняльного дослідження [17, с. 137–139]. Проте жоден з авторів не дає пояснення щодо розмежування тактичного та технологічного аспектів в підготовці та проведенні цієї слідчої (розшукової) дії.

Визначення та розмежування тактичного та технологічного аспектів такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи вимагає з'ясування змісту самих понять «технологія» і «тактика». Звертаючись до етимологічного значення поняття «технологія», необхідно зазначити, що воно походить від грецького “*techne*” – мистецтво, майстерність та “*logos*” – слово, вчення [18, с. 1322], в дослівному перекладі означає «вчення про

мистецтво». В загальнонауковому розумінні технологія – це сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь [19].

В криміналістичній літературі відсутній єдиний підхід до визначення понять «криміналістична технологія», «слідча технологія» та «експертна технологія», хоча різними вченими вже неодноразово робилися спроби дати визначення зазначених понять.

У своїх дослідженнях, присвячених понятійно-категоріальному апарату науки криміналістики, В.О. Образцов відносить поняття «криміналістична технологія» до категорій «загального рівня», які мають значення для розвитку науки криміналістики в цілому [20, с. 10]. А.А. Барцицька, визначаючи наукову значимість криміналістичної технології та її місце у понятійно-категоріальному апараті науки криміналістики, говорить про те, що ця категорія має в криміналістиці загальнонаукове значення та є підґрунтям для розвитку технологічного підходу в рамках кожного розділу криміналістики [21, с. 177]. Влучним видається визначення, запропоноване В.В. Тищенкою та А.А. Барцицькою, де криміналістична технологія розглядається як науково обґрунтована система практичних дій та процедур, методів і засобів їх здійснення, спрямованих на оптимізацію розслідування шляхом поетапного та послідовного вирішення його тактичних та стратегічних завдань [22, с.40].

В.М. Шевчук пропонує поділяти криміналістичні технології за сферою криміналістичної діяльності, в тому числі й на експертні та слідчі [23, с. 104]. Такої ж думки притримується Б.В. Щур, котрий говорить, що слідчі технології є різновидом криміналістичних технологій та мають відповідати всім їх суттєвим ознакам. Вчений визначає слідчі технології як найбільш оптимальний рух провадження при розслідуванні злочину, послідовність виконання слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових або організаційно-технічних заходів, застосування криміналістичних засобів, що спрямоване на досягнення об'єктивної істини у справі [24, с. 160–161]. При цьому він розрізняє слідчі технології та технології проведення окремих слідчих (розшукових) дій [25, с. 337], зазначаючи, що перші розробляються в рамках такого розділу криміналістики, як криміналістична методика, а інші – в рамках криміналістичної тактики.

Поняття експертних технологій в рамках судово-експертної діяльності вперше було застосоване М.Я. Сегаєм та В.К. Стринжею ще у 80-х роках минулого століття [26, с. 3–7], проте дискусії стосовно змісту та значення цього поняття ще й досі не вщухають. О.М. Моїсєєв визначає експертну технологію як систему робочих операцій, які складають раціональні дії з оптимального використання судовим експертом наявних ресурсів (матеріальних, технічних та фінансових, трудових, інтелектуальних, нормативно-правових) для забезпечення результативного проведення судових експертиз [27, с. 127]. Вчений зводить експертні технології до описання діяльності експерта та заперечує наявність елементів слідчої діяльності в них. На відміну від нього, М.Г. Щербаківський поширює поняття експертних технологій на слідчу та оперативно-розшукову діяльність, включаючи до системи експертних технологій пізнавальні та організаційні операції, слідчі, судові, оперативно-розшукові та інші прийоми розв'язання «експертних ситуацій» [28, с. 278]. З викладеним поглядом не можна погодитися, адже проведення будь-яких слідчих (розшукових) дій знаходиться поза компетенцією експерта. І навіть в ході здійснення експертного дослідження у випадку необхідності отримання певних порівняльних зразків, що не можуть бути отримані у ході експериментальних дій самим експертом, відібрання таких зразків у інших осіб здійснюється особисто слідчим або ж спеціалістом у присутності слідчого, але тільки в рамках конкретної слідчої (розшукової) дії.

На нашу думку, існування різних підходів до визначення змісту поняття «експертна технологія» пов'язане з неоднозначністю розуміння сутності та місця експертизи та отримання зразків для експертизи в системі слідчих (розшукових) дій, а також особливостей розробки наукових рекомендацій з їх призначення та проведення у розділі криміналістичної тактики.

Також в межах досліджуваного питання необхідно визначитися зі змістом поняття «криміналістична тактика». Традиційно під криміналістичною тактикою, з одного боку, розуміють розділ науки криміналістики, а з іншого – систему рекомендацій з найбільш раціонального способу організації та проведення окремих слідчих (розшукових) дій шляхом

застосування тактичних прийомів та їх комплексів. В криміналістику поняття «тактика» прийшло з військової науки, де воно розуміється як теорія й практика підготовки, організації та ведення бою [29]. Тому деякі вчені-криміналісти підкреслюють, що тактика присутня лише там, де існує реальна необхідність подолання безпосереднього або попередження опосередкованого протистояння учасників розслідування [30, с. 111]. Звідси випливає доцільність розуміння криміналістичної тактики у вузькому значенні та в широкому значенні. В останньому випадку поняття «тактика» включає в себе не лише комплекс таких тактичних прийомів, рекомендацій та інших засобів, які спрямовані на подолання прямої або опосередкованої протидії, але й таких, що пов'язані з визначенням лінії поведінки слідчого, корегуванням ходу слідчої (розшукової) дії, нагадуванням допитуваній особі забутого тощо. Тобто в широкому розумінні тактика включатиме в себе різні аспекти, серед яких можна визначити як суто тактичний, так і технологічний, організаційний, етичний, психологічний, процесуальний та інші.

Висновки. Необхідно уточнити, що чинний КПК України передбачає можливість ініціювання такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи, стороною захисту шляхом подання клопотання до слідчого судді. Проте забезпечення та виконання ухвали слідчого судді все одно буде покладене на слідчого.

На нашу думку, визначаючи сутність такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи, та її місце у діяльності слідчого з підготовки та призначення експертизи необхідно все ж таки говорити про її самостійність як слідчої (розшукової) дії. Також слід погодитися з С.Г. Качуріним, який стверджує, що при відібранні експертних зразків (наприклад, почерку, підпису) для проведення експертного дослідження необхідно не лише дотримуватися технології їх отримання, але й застосовувати певні тактичні прийоми при виникненні протидії з боку особи, у якої відбираються зразки [31, с. 10].

Проте визначальним при розробці криміналістичних рекомендацій з організації та проведення цієї слідчої (розшукової) дії є визначення її технологічного характеру. Цим обумовлена необхідність розробки певної технологічної моделі такої слідчої (розшукової) дії, як отримання зразків для експертизи.

Розробка моделі технології отримання зразків для експертизи повинна враховувати весь комплекс дій слідчого та інших учасників цієї слідчої (розшукової) дії, серед яких необхідно відзначити важливу роль спеціаліста. Насамперед потрібно визначити три основні етапи: підготовчий, робочий та завершальний (оціночний) [14, с. 325–326], які є трьома технологічними стадіями цієї слідчої (розшукової) дії. Кожна з визначених стадій передбачає постановку проміжних тактичних завдань, а також певну сукупність алгоритмів їх вирішення. Якісне, оперативне та послідовне виконання тактичних завдань кожної стадії дасть можливість слідчому досягти мети проведення цієї слідчої (розшукової) дії.

Перша (підготовча) стадія технології отримання зразків для експертизи включає в себе певний комплекс дій слідчого, до яких відносяться:

- 1) прийняття слідчим рішення про необхідність проведення певної експертизи та визначення кола її питань;
- 2) вирішення питання про перелік зразків, які необхідно буде надати експерту; якщо є така необхідність, то отримання консультації у експерта стосовно цього питання;
- 3) визначення кола учасників майбутньої слідчої (розшукової) дії: особи, у якої будуть відбиратися зразки; якщо є така необхідність, спеціаліста, понятих;
- 4) визначення часу та місця проведення отримання зразків для експертизи;
- 5) визначення та підготовка комплексу техніко-криміналістичних засобів, необхідних для проведення відібрання експертних зразків, їх упаковки та фіксації ходу слідчої (розшукової) дії;
- 6) процесуальне оформлення рішення про проведення цієї слідчої (розшукової) дії;
- 7) планування робочого етапу отримання зразків для експертизи, визначення комплексу тактичних прийомів, у застосуванні яких може виникнути необхідність;
- 8) виклик всіх учасників цієї слідчої (розшукової) дії на місце її проведення.

Друга (робоча) стадія отримання зразків для експертизи матиме свою специфіку від виду зразків, які необхідно буде відібрати. Ще А.В. Дулов визначав, що зразки – це предмети, речовини та їх фіксовані відображення, що характеризують властивості, особливості певних об'єктів та призначені для порівняльного дослідження [12, с. 386]. Зразки можуть бути частиною певного об'єкта або носіями відображення ознак іншого об'єкта. Це можуть бути зразки біологічного походження (кров, слина, сперма тощо), відбитки пальців, аудіо-записи (фонограми) голосу, зліпки зубів, зразки почерку, певні предмети, документи. Проте типовий алгоритм дій слідчого при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії повинен включати в себе такі елементи:

1) перевірка особистих даних учасників слідчої (розшукової) дії та ознайомлення їх з їхніми правами та обов'язками; повідомлення про відеофіксацію (якщо вона здійснюється) проведення отримання зразків для експертизи;

2) отримання необхідних порівняльних зразків слідчим особисто або забезпечення можливості їх отримання спеціалістом відповідно до певних експертних технологій.

Слід підкреслити, що ефективна та якісна реалізація вказаного алгоритму робочої стадії отримання зразків для експертизи неможлива без застосування слідчим ряду тактичних прийомів, які б відповідали слідчій ситуації, що склалася на момент проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Такі тактичні прийоми будуть спрямовані на подолання протидії з боку особи, у якої відбираються зразки для експертизи, та забезпечення належної якості, достатності та безсумнівності походження порівняльних зразків.

Завершальна стадія технологічної моделі отримання зразків для експертизи включає в себе такі дії:

1) забезпечення належної фіксації та упаковки порівняльних зразків слідчим або спеціалістом;

2) фіксація результатів проведення слідчої (розшукової) дії в протоколі та внесення до нього відомостей щодо умов та порядку отримання зразків; комплекс техніко-криміналістичних засобів, що застосовувався для цього; види та кількість отриманих зразків, порядок та особливості їх упаковки; учасників слідчої (розшукової) дії; носіїв інформації з фотографіями чи відеозаписом робочої стадії отримання зразків для експертизи, які додаються до нього;

3) ознайомлення учасників слідчої (розшукової) дії зі змістом протоколу та його підписання. Якщо є така необхідність, слідчий надає можливість учасникам отримання зразків для експертизи внести до протоколу свої зауваження та доповнення.

Оцінка результативності цієї слідчої (розшукової) дії здійснюється шляхом передачі відібраних зразків експерту для проведення відповідної експертизи. Отримання зразків для експертизи не носить власного доказового значення, проте воно забезпечує можливість отримання доказової інформації внаслідок проведення певних експертних досліджень. Тому від якості та результативності проведення цієї слідчої (розшукової) дії у деяких випадках залежить і результативність проведення експертизи.

Визначення технологічної моделі отримання зразків для експертизи дає можливість подальшого проведення наукових досліджень в рамках цього питання з метою удосконалення наукових рекомендацій щодо практичної реалізації цієї слідчої (розшукової) дії.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика. Академічний курс : [підручник] / [Т.В. Варфоломєєва, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров та ін.]. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 504 с.
2. Россинская Е.Р. Криминалистика. Вопросы и ответы : [учеб. пособие для вузов] / Е.Р. Россинская. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 351 с.
3. Шейфер С.А. Следственные действия. Система и процессуальная форма / С.А. Шейфер. – М. : Юрлитинформ, 2001. – 208 с.
4. Баев О.Я. Тактика уголовного преследования и профессиональной защиты от него. Следственная тактика : [научно-практическое пособие] / О.Я. Баев. – М. : Издательство «Экзамен», 2003. – 432 с.

5. Ищенко Е.П. Криминалистика : [учебник] / Е.П. Ищенко, А.А. Топорков ; под ред. Е.П. Ищенко. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Юридическая фирма «КОНТРАКТ», «ИНФРА-М», 2006. – 748 с.
6. Ищенко Е.П. Криминалистика: Курс лекций / Е.П. Ищенко. – М. : Юридическая фирма «КОНТРАКТ»; АСТ-МОСКВА, 2007. – 416 с.
7. Пряхін Є.В. Слідча тактика : [навчальний посібник] / Є.В. Пряхін. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 116 с.
8. Криміналістика : [підручник] / [В.В. Пяковський, Ю.М. Черноус, А.В. Ищенко, О.О. Алексеев та ін.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.
9. Криміналістика : [підручник] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.] ; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2016. – 640 с.
10. Руководство по расследованию преступлений : [учебное пособие] / [Т.В. Аверьянова, О.Я. Баев, В.Н. Григорьев, А.В. Гриненко и др.; рук. авт. колл. А.В. Гриненко]. – М. : Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА–ИНФРА-М), 2002. – 768 с.
11. Криминалистика : [учебник] / [О.В. Волохова, Н.Н. Егоров, М.В. Жижина] ; под ред. Е.П. Ищенко. – М. : «Проспект», 2011. – 504 с.
12. Криминалистика : [учеб. пособие для юрид. спец. вузов] / [А.В. Дулов, Г.И. Грамович, А.В. Лапин и др.] ; под ред. А.В. Дулова. – М. : ИП «Экоперспектива», 1998. – 414 с.
13. Криминалистика : [учебник] / под ред. А.Г. Филиппова. – М. : Высшее образование, 2007. – 441 с.
14. Криминалистика : [учебник] / [Н.И. Порубов, Г.И. Грамович, А.Н. Порубов, Г.В. Фёдоров] ; под общ. ред. Н.И. Порубова, Г.В. Фёдорова. – М. : Выш. шк., 2011. – 639 с.
15. Драпкин Л.Я. Криминалистика : [учебник] / Л.Я. Драпкин, В.Н. Карагодин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Проспект, 2011. – 766 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://knigi.news/kriminal/202-organizatsiya-protsedura-naznacheniya-34262.html>.
16. Криминалистика : [учебник для вузов] / [Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Е.Р. Россинская] ; под ред. Р.С. Белкина. – М. : НОРМА, 2001. – 990 с.
17. Еникеев М.И. Следственные действия: психология, тактика, технология : [учеб. пособие] / [М.И. Еникеев, В.А. Образцов, В.Е. Эминов]. – М. : Проспект, 2011. – 216 с.
18. Большой толковый словарь русского языка / сост. и гл. ред. С.А. Кузнецов. – СПб. : Норинт, 2000. – 1536 с.
19. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 10. – 1979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrlit.org/slovnuk/slovnuk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/технологія.
20. Образцов В.А. Криминалистика: парные категории / В. А. Образцов. – М. : Юрлитинформ, 2007. – 296 с.
21. Барцицька А.А. Категорія «криміналістична технологія» в понятійному апараті криміналістики / А.А. Барцицька // Митна справа: науково-аналіт. журн. з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – 2011. – № 5 (77). – Ч. 2. – С. 173–177.
22. Тищенко В.В. Теоретичні засади формування технологічного підходу в криміналістиці : [монографія] / В.В. Тищенко, А.А. Барцицька. – О. : Фенікс, 2012. – 199 с.
23. Шевчук В.М. Роль технологічного підходу для формування тактичних операцій / В.М. Шевчук // Митна справа: науково-аналіт. журн. з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – 2012. – № 5 (83). – Ч. 2. – Кн. 1. – С. 102–108.
24. Щур Б.В. Слідчі технології в структурі криміналістичної методики / Б.В. Щур // Митна справа: науково-аналіт. журн. з питань митної справи та зовнішньоекономічної діяльності. – 2011. – № 1 (73). – Ч. 2. – С. 157–161.
25. Щур Б.В. Криміналістична методика як предмет криміналістики: поняття та структурні елементи / Б.В. Щур // Науковий вісник ЛьвДУВС. – 2010. – №3. – С. 328–339. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nvlduvs/2010_3/sbvtse.pdf.
26. Сегай М.Я. Актуальные проблемы экспертной технологии условиях НТР / М.Я. Сегай, В.К. Стринжа // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1984. – Вып. 29. – С. 3–7.

27. Моїсєєв О.В. Технології в криміналістиці та в судовій експертології: співвідношення та розмежування / О.В. Моїсєєв // Правничий часопис Донецького університету: науковий журнал. – 2010. – № 2. – С. 123–129.

28. Щербаковский М.Г. Принципы создания судебно-экспертных технологий / Г.М. Щербаковский // Актуальні проблеми криміналістики : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 25–26 вересня 2003 року). – Х., 2003. – С. 276–279.

29. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка. – 1970–1980. – Т. 10. – 1979 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://ukrlit.org/slovnyk/тактика>.

30. Бахин В.П. Криминалистика. Проблемы и мнения (1962–2002 года) : [монография] / В.П. Бахин. – К. : Тип. «Охрана труда», 2002. – 268 с.

31. Качурін С.Г. Тактика проведення судово-почеркознавчої експертизи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / С.Г. Качурін ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2006. – 19 с.

СМЕЛЬЯНОВ В. А.,
аспірант кафедри кримінального процесу
та криміналістики
(Університет державної фіскальної
служби України)

УДК 134.137.3

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ЩОДО ПОЧАТКУ ЗДІЙСНЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

У науковій статті проаналізовано та досліджено теоретичні та практичні аспекти процедури вирішення питання щодо початку здійснення спеціального досудового розслідування. Особлива увага приділена аналізу практики правозастосування відповідних норм законодавства.

Ключові слова: кримінальний процес, спеціальне досудове розслідування, слідчий суддя, підозрюваний, прокурор.

В научной статье проанализированы и исследованы теоретические и практические аспекты процедуры решения вопроса об осуществлении специального досудебного расследования. Особое внимание уделено анализу практики правоприменения соответствующих норм законодательства.

Ключевые слова: уголовный процесс, специальное досудебное расследование, следственный судья, процессуальная форма, подозреваемый, прокурор.

In the research article theoretical and practical aspects of dealing with the special pre-trial investigation procedure are analyzed. Special attention is paid to the practice of enforcement of relevant legal norms.

Key words: criminal procedure, special pre-trial investigation, investigating judge, procedural form, suspect, prosecutor.

